

MONIKA JÓŹWIAK¹

KATALOG CENTRALNY NUKAT – DZIESIĘĆ LAT WSPÓLKATALOGOWANIA

W lipcu 2012 roku minęło dziesięć lat od momentu utworzenia Narodowego Uniwersalnego Katalogu (NUKAT) i od rozpoczęcia wprowadzania danych metodą współkatalogowania. Biblioteki, decydując się na podjęcie współpracy z NUKAT, zobowiązały się do wprowadzania i udostępniania swoich zasobów w katalogu centralnym, a nie jak dotychczas w katalogach lokalnych.

Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu [dalej BUWr] współpracuje z katalogiem centralnym NUKAT od momentu jego utworzenia, tj. od lipca 2002 roku. Elektroniczne katalogowanie swoich zbiorów BUWr rozpoczęła w 1995 roku, kiedy to wdrożono zintegrowany system biblioteczno-informacyjny amerykańskiej firmy VTLS – VTLS/Virtua.

Prowadzenie Narodowego Uniwersalnego Katalogu powierzono Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie. Przemawiał za tym odpowiednio przygotowany zespół, nowoczesna siedziba i infrastruktura sieciowa. NUKAT jest integralną częścią Biblioteki Uniwersyteckiej i stanowi jeden z ośrodków prężnie działających na rzecz tej instytucji.

Celem utworzenia katalogu centralnego w Polsce było stworzenie dynamicznej bazy informującej o zasobach naukowych i akademickich bibliotek w Polsce; przyspieszenie katalogowania poprzez

---

¹ Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu.

pobieranie gotowych opisów katalogowych oraz rekordów kartoteki haseł wzorcowych, a co za tym idzie – likwidacja dublowania pracy, obniżenie kosztów katalogowania oraz oszczędność czasu przy przeszukiwaniu baz. NUKAT stanowi wielkich rozmiarów źródło do przejmowania danych bibliograficznych utworzonych poza ośrodkiem macierzystym.

Pierwotnym założeniem było mechaniczne scalenie katalogów elektronicznych kilku wiodących bibliotek w kraju. Jednakże przeciwnicy tej koncepcji stawiali na pierwszym planie jakość i spójność danych, scalenie zaś automatyczne tego nie gwarantowało. Konsekwencją tych dyskusji było napełnienie katalogu centralnego w czerwcu 2002 roku rekordami z Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych (istniejącej od 1993 roku), a od 5 lipca 2002 roku rozpoczęło się współkatalogowanie i zapełnianie pustej wówczas bazy rekordami bibliograficznymi. Dopiero z czasem do katalogu NUKAT przekonwertowano rekordy bibliograficzne wydawnictw ciągłych z Centralnej Kartoteki Tytułów Czasopism (istniejącej od 1995 roku).

W połowie 2002 roku współpracę z NUKAT rozpoczęły dwadzieścia trzy biblioteki. W chwili obecnej ich liczba sięga 121, w tym dziewięćdziesiąt bibliotek współpracuje czynnie, a trzydzieści jeden biernie. Nie da się ukryć, że jest to dość imponująca grupa. Wraz ze wzrostem liczby bibliotek i osób katalogujących sukcesywnie przybywa opisów w bazie centralnej oraz w katalogach lokalnych. Czy wzrasta również jakość tworzonych opisów? Czy opisy, które otrzymujemy, są zgodne z normami i standardami wytyczonymi przez zasady katalogowania?

Podjęmując współpracę z Centrum NUKAT, biblioteka nadal wykorzystuje własny system macierzysty oraz klienta Virtua, dostarczanego jej przez Centrum bezpłatnie. Systemy stosowane przez biblioteki współkatalogujące, oprócz Virtua, to m.in.: Prolib, Horizon, Aleph, Koha, Sowa MARC21, EOS, Symphony, Patron.

Rekordy tworzone w katalogu centralnym NUKAT można podzielić na dwie duże grupy: rekordy kartoteki haseł wzorcowych (w tym hasła formalne: nazwa autora, korporatywna, tytuł ujednolicony itp.; oraz hasła przedmiotowe: JHP KABA, JHP BN, MeSH) i rekordy bibliograficzne (niemalże dla wszystkich typów dokumentów).

Co świadczy o tym, że dana biblioteka posiada konkretną pozycję? Jaką funkcję w katalogu NUKAT pełni symbol biblioteki? Decydując się na współkatalogowanie, biblioteka zobowiązuje się dopisywać do pobieranych przez siebie rekordów bibliograficznych symbol (przydzielony jej przez Centrum). Symbol pełni tu funkcję informacyjną dla użytkownika. W „widoku pełnym” rozwija się jako nazwa biblioteki i odsyła czytelnika do katalogu lokalnego konkretnej biblioteki, pozwalając jednocześnie sprawdzić dostępność dokumentu w danej bibliotece.

W „widoku MARC” symbol biblioteki jest wyświetlany w polach formatu MARC21 jako ciąg liter lub liter i cyfr przypisanych danemu ośrodkowi.

Rekord MARC

zwiększy opis | zmniejszy opis | maszyny opis | estabi opis
pełny opis | marc
1 z 7277
Szukaj w NUKAT - W całym opisie: Jan Paweł II

Poln	Ws	Ws	Data
1	Z		
001	44502830904		
003	NUKAT		
005	2019020412200.0		
008	130520x3p13 p1 a p33 0 pol. c.		
010	457863082959893		
035			
039	0		
040			
245			
260			
300			
500			
524			
520			
550			
710			
900			
909			
952			
956			
959			
971			
982			

Pełny opis (rek. bibliograficzny)

Na końcu opisu w nazwie biblioteki.
Zobacz, czy biblioteka ma dostępne w systemie tego tytułu. Klikając na jej nazwę

* Nazwa z powrotem to:
link tylko do katalogu biblioteki w postaci w ramy przezcaz rozpraszający CD (link)
link tylko do strony biblioteki (link) do mail e-mail zapytaniem o poleżony CD (link)

zwiększy opis | zmniejszy opis | maszyny opis | estabi opis
pełny opis | marc
1 z 7277
Szukaj w NUKAT - W całym opisie: Jan Paweł II

Tytuł Z myśli o Srodowniku... / PWSZ Gniezno.
Adres wydawcy Gniezno: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2013.
Opis fizyczny 54 s. : il., 1 k. : 21 cm.
Waga Na egzemplarz wydanie 5 (ISBN)
Waga Bibliogr. przy rozdz.
ISBN 978-83-0225688-0-0

Miejsce dodatkowe Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Gniezno)
Przedmiot - KABA Jan Paweł II (patrz: 1920-2005) / - Srodownie
Przedmiot - KABA Srodownie -- polityka
Dostępność Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
Kujawski Pomorski Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
Płockie Biblioteka Uniwersytecka M.U.
Łódź Biblioteka Uniwersytecka Łódź
Głogowskie Biblioteka Jagiellońska i Rolnikowa Medyczna Uniwersytetu Jagiellońskiego - Collegium Medicum
Mazowieckie Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Poznańskie Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

Na czym polega współpraca bierna z NUKAT? Po odpowiednim przeszkoleniu personelu biblioteka otrzymuje prawo do pobierania danych bibliograficznych już istniejących w katalogu NUKAT. Wy-

korzystując gotowe opisy, biblioteka kopiuje rekord bibliograficzny do własnej bazy lokalnej, natomiast w katalogu centralnym dodaje swój symbol świadczący o dostępności dokumentu. Wraz z rekordem bibliograficznym biblioteka pobiera wszystkie rekordy kartoteki haseł wzorcowych powiązane z tym opisem.

W sytuacji gdy biblioteka otrzymuje prawo do pobierania gotowych danych z NUKAT oraz prawo do wprowadzania nowych danych do katalogu centralnego, mówimy o tzw. współpracy czynnej. Biblioteka ma możliwość opracowywania rekordów bibliograficznych oraz rekordów khw.

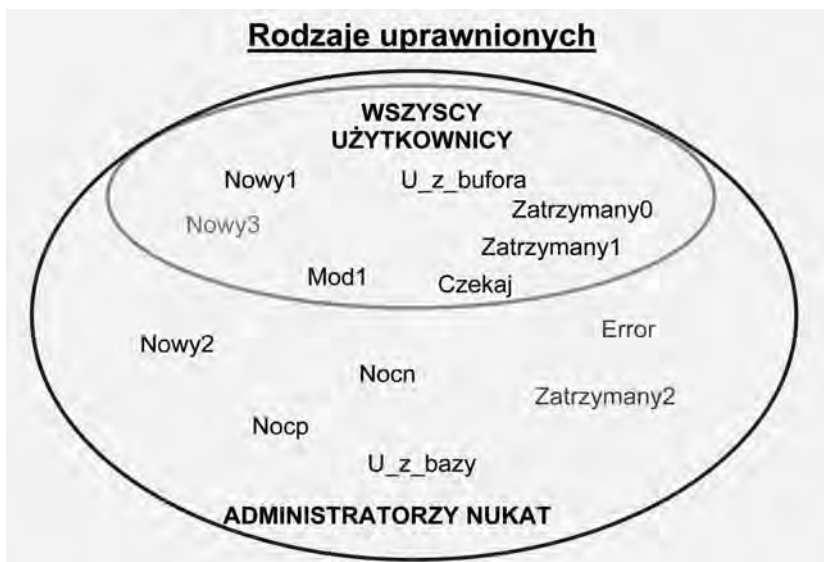
Jak wygląda praca z dokumentem? Biorąc do ręki dokument, należy sprawdzić, czy w katalogu NUKAT, w indeksie znajdziemy opis adekwatny do danych z naszego dokumentu. Jeśli tak, właściwy opis pobieramy (kopiujemy) z katalogu centralnego do własnego katalogu lokalnego, jednocześnie w NUKAT dopisując symbol biblioteki kopiującej.

W sytuacji gdy stwierdzamy, że dany dokument nie został jeszcze opracowany w NUKAT (brak opisu bibliograficznego, brak khw), sięgamy do wykazu dokumentów lub haseł będących w opracowaniu i sprawdzamy, czy w tzw. buforze wprowadzono potrzebne nam opisy. Jeśli w wykazie odnajdziemy potrzebne nam hasło, oznacza to, że inny kataloger pracuje już nad danym dokumentem. Nam pozostaje jedynie czekać na zatwierdzenie rekordu.

Jeśli wymaganego opisu brak na liście – należy przystąpić do opracowania: utworzyć niezbędne khw oraz opis bibliograficzny i po kilku dniach, kiedy opis katalogowy znajduje się we właściwym indeksie, pobrać go do swojej bazy lokalnej.

Zarówno rekordy bibliograficzne, jak i rekordy khw możemy podzielić na nowe, modyfikowane i usunięte. W zależności od potrzeb mogą one być pobierane ręcznie lub ładowane automatycznie do baz lokalnych. Centrum NUKAT przygotowuje niezbędne narzędzia, które są udostępniane bibliotekom współpracującym i służą usprawnieniu pracy bibliotekarzy.

Wszystkie typy rekordów, w zależności od rodzaju i potrzeby, otrzymują odpowiednie statusy, do których dostęp mają wyznaczone grupy użytkowników.

Katalogerzy oraz administratorzy bazy NUKAT komunikują się drogą mailową lub przez zawartość pola 009 właściwego rekordu. W polu tym osoba katalogująca ma możliwość zakwestionowania stworzonego opisu i jego rozwiązań, zasugerowania odpowiednich zmian i modyfikacji rekordu.

View Bibliographic Record - NUKAT

Record is in state: Zatrzymany1

Pełny MARC

```

LDR      04161nkm a2200373 | 4500
001      vts002889590
003      NUKAT
005      20130905012500.0
007      k j cba
008      130905q18481852pl nnn |r00 kopol c
009      LUBL KUL |j Rekord automatycznie zatrzymany z powodu braku lub niezgodności kłw
039      9 |y 201309050125 |z VL0AD
040
245      0 0 |a Abum wleńskie |h [Dokument ikonograficzny] / |c staraniem i nakładem J. K. Włczyńskiego ; [Erii Cori sc ; Kellerhoven Chromolith. ; Antonius O.P.F. ; Moulins Chromolith. ; E. Finden ; J. Chrzczonowicz ; M. Podolski rytł ; Ricci sculp. ; Thurnwanger Frères Chromolith.].
260      |a Paryż : |b nakładem J. K. Włczyńskiego, |c [ca 1848-1852].
300      |a 1 abum ([26 k. grafik]) : |b chromolitografia, staloryt ; |c 28 cm.
500
  
```

Edytuj   Odśwież   Zamknij

Format MARC21 ma wiele pól i podpól służących właściwemu opisaniu dokumentu. Każdy rekord (niezależnie od rodzaju) posiada również pola zawierające dane identyfikacyjne: numer systemowy i numer kontrolny. Czemu one służą? Numer systemowy rekordu, zarówno khw, jak i bibliograficznego, zapisany jest w polu 001 i jest inny dla każdej bazy. Każdy nowy rekord w danej bazie otrzymuje automatycznie kolejny numer systemowy. Numer kontrolny (dla khw w polu 010, dla rekordu bibliograficznego w polu 035) jest to jedyny wspólny identyfikator rekordu w katalogu centralnym i w katalogach lokalnych. Numer kontrolny pozwala systemowi określić, z jakiego rodzaju opisem ma do czynienia, zidentyfikować go i w razie konieczności nanieść wymagane modyfikacje.

rekord khw		rekord bibliograficzny	
LDR	00554cz a2200181n 4500	LDR	01014nam a2200277 4500
001	vtis000327928	001	vtis002825700
003	NUKAT	003	NUKAT
005	20121213000549.0	005	20130516010900.0
008	980227n a nnabbn a aaa c	008	130514z2013 fr 000 Odire c
010	a n 98042537	020	a 9782889181438
039	9 a 201212130005 b VLOAD c 201212120	035	a xxx002825700
040	[REDACTED]	039	9 a 201305160109 b VLOAD y 201305141245 z vpat
100	1 a Jarosz, Józef d (1949-).	040	[REDACTED]
400	1 a Jarosz, Józef Jan.	041	1 a fre h ita h pol
667	a Ksiądz; teologia.	100	0 a Jan Paweł b II c (papież ; d 1920-2005).
670	a Kp. Ze starej i nowej ambony. Cz. 1 / Jk	240	1. 0 a Dar i Tajemnica f (fr.)
670	a Duch. 1991	245	1. 0 a Ma vocation : b don et mystère : à foccason du 500
		246	1 f Tyc. oryg. : a Dono e mistero
		260	a [Pars] : b Parole e Silence, c 2013.

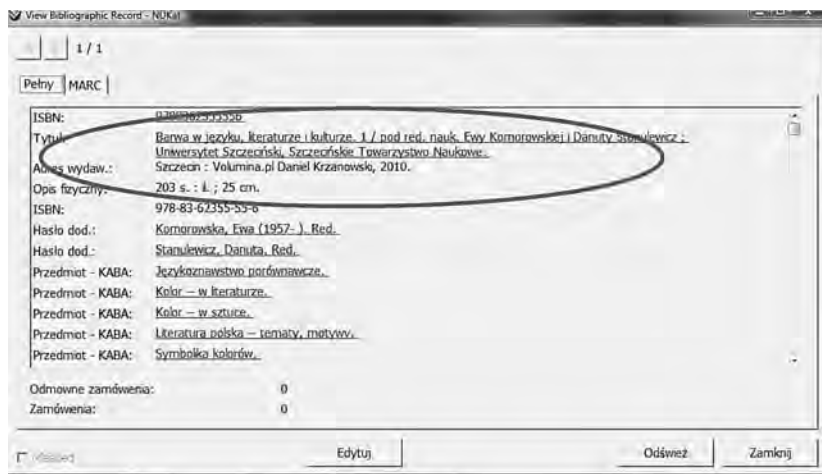
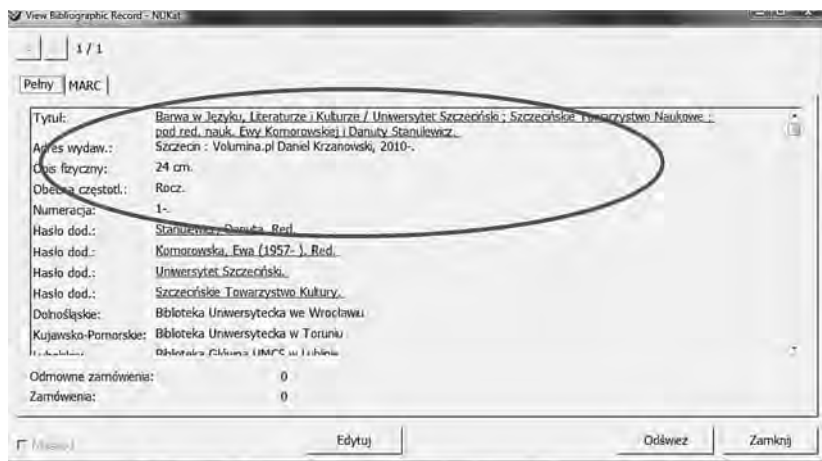
W katalogu NUKAT katalogowane są różne typy dokumentów:

Centrum NUKAT wychodzi do bibliotekarzy z różnymi propozycjami ułatwiającymi współpracę. Na stronie online NUKAT zamieszczone są aktualizowane instrukcje formatów, bieżące ustalenia, słownik JHP KABA, wykazy rekordów w opracowaniu, wykazy rekordów usuniętych z bazy itp. Przeprowadzane są również warsztaty i szkolenia: w siedzibie Centrum NUKAT, jak też online – za pomocą komunikatora Netviewer. Komunikacja zdalna jest narzędziem, dzięki któremu pracownicy bibliotek oszczędzają czas i środki finansowe. Borykając się z niskim budżetem, biblioteki muszą liczyć się z ograniczeniami związanymi z udziałem w konferencjach i szkoleniach. Natomiast telekonferencje dają możliwość uczestniczenia w nich większego grona zainteresowanych.

Czy czerpiemy korzyści ze współkatalogowania? Po dziesięciu latach współpracy możemy powiedzieć, że jest zdecydowanie szybciej i lepiej, informacja jest pełniejsza, bardziej aktualna. Jako bibliotekarze powinniśmy dążyć do podania naszym użytkownikom rzetelnej, miarodajnej informacji poprzez stosowanie powszechnie przyjętych norm i standardów oraz respektowanie ustalonych reguł i procedur. Analizując statystyki, widać wyraźnie, jak szybko rosną nasze katalogi lokalne dzięki wyeliminowaniu dublowania prac w kilku bibliotekach jednocześnie.

Owszem, są również niedogodności wypływające ze wspólnego budowania informacji. Coraz częściej pojawia się problem typologii dokumentów, występujący najczęściej na linii wydawnictwo zwarte – wydawnictwo ciągłe.

Bibliotekarze katalogujący bardzo często ingerują w opisy stworzone przez innych autorów, podważając ich znajomość tematu oraz wiarygodność. Brakuje również łączności i wymiany poglądów po-

między bibliotekarzami i wydawcami dokumentów – w konsekwencji brak jest rzetelnej, spójnej informacji, a to, co podano, jest niezgodne ze standardami kompozycji wydawniczej.

Komputeryzacja bibliotek, a następnie utworzenie katalogu centralnego NUKAT w 2002 roku przyczyniły się do zmiany organizacji prac w bibliotekach przystępujących do współpracy. Bibliotekarze zostali zmuszeni do zmiany swojego sposobu myślenia oraz podporządkowania się nowym zasadom. Niektórym udało się to w zupełności, inni potrzebowali kilku lat, aby przekonać się do nowego wizerunku biblioteki. Niewątpliwie należy zauważyć, że tworzenie katalogów lokalnych poprzez budowę polskiego katalogu centralnego służy czytelnikowi. Użytkownik natomiast oczekuje od biblioteki, zwłaszcza naukowej, będącej ośrodkiem informacyjno-dokumentacyjnym, informacji szybkiej, precyzyjnej i aktualnej.

THE NUKAT CENTRAL CATALOGUE: TEN YEARS OF CO-CATALOGUING

Issues and procedures binding in the cooperation with the NUKAT centre have been discussed at the example of the University Library in Wrocław. The author tried to explain what is co-cataloguing in the NUKAT central Polish catalogue. The paper discusses cataloguing rules, types of records, kinds of cooperation and types of persons authorized to work in the system as well as tools used by people who catalogue.